

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Лист Верховного Суду від 03.03.2022. № 1/0/2-22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VSS00820?an=1>.

3. Таран О.В. Початок досудового розслідування в умовах воєнного стану. Збірник конференції 26.05.2022. С. 218–222. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/740faf7b-ca63-4eb3-a430-c481d0535a5a/content>.

4. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 4. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022.

5. Указ Президента України про введення воєнного стану в Україні № 64/2022 від 24.02.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

Аббасов Фаріз Арізович,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Степанова Ганна Миколаївна,

професор кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

СТВОРЕННЯ СПІЛЬНИХ СЛІДЧИХ ГРУП

Спільна слідча група – це міжнародна група, утворена за взаємною згодою компетентних органів двох або більше держав для проведення кримінальних розслідувань в одній або

декількох державах, що створюють таку групу з певною метою. Такі групи формуються на визначений термін – зазвичай від 12 до 24 місяців – необхідний для повного та результативного завершення розслідування. Склад спільної слідчої групи визначається в угоді про створення спільної слідчої групи, тобто в письмовому договорі між двома або більше країнами чи уповноваженими інституціями, на основі якого в подальшому функціонуватиме відповідна спільна слідча група, і є її важливим елементом.

Спільна слідча група є одним із найефективніших механізмів міжнародної співпраці у сфері кримінального правосуддя. До її складу входять прокурори, представники правоохоронних органів, а іноді й судді.

У статті 20 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року передбачено, що процес створення спільної слідчої групи розпочинається шляхом подання відповідного запиту однією із зацікавлених держав. Такий запит, окрім стандартної інформації, притаманної клопотанням про міжнародну правову допомогу – зокрема, найменування органу-заявника, опису мети та підстав звернення, відомостей про особу, її громадянство, а також характеру правопорушення і короткого викладу обставин справи – має також містити пропозиції щодо персонального складу майбутньої слідчої групи [1].

Як зазначалося спільна слідча група створюється між компетентними органами принаймні двох держав. На практиці не рідкість, коли спільні слідчі групи створюються між більшою кількістю сторін, що зумовлюється полегшенням обміну інформацією та доказами. Відповідно до усталеної практики кожна сторона угоди про створення спільної слідчої групи призначає таких осіб: 1) керівника чи керівників спільної слідчої групи, відповідальних, зокрема, за нагляд за діяльністю спільної слідчої групи, коли вона здійснює свою діяльність на території відповідної держави; 2) членів спільної слідчої групи, якими здебільшого є представники правоохоронних органів, що здійснюватимуть слідчі дії та оперативні заходи, а також прокурори та слідчі судді. Якщо будь-яка із зазначених осіб не зможе виконати свої обов'язки, їй призначається заміна. При цьому письмове повідомлення про таку заміну надається всім зацікавленим сторонам і додається до угоди.

Очолують спільну слідчу групу представники компетентних органів, які мають повноваження здійснювати досудове розслідування кримінальних проваджень. Під їхнім керівництвом учасники такої групи виконують покладені на них завдання у тій державі, де група працює в конкретний проміжок часу. Керівник спільної слідчої групи діє в межах своїх повноважень згідно з національним законодавством, відповідає за організацію розслідування та здійснює контроль за роботою інших членів групи.

В окремих випадках може бути доречним, щоб керівником спільної слідчої групи було визначено працівника слідчого органу, наприклад у випадку необхідності здійснення значної кількості оперативно-розшукових і слідчих (розшукових) дій. У таких випадках на практиці визначають двох керівників: одного прокурора, іншого – представника слідчого органу. Також з існуючих положень щодо спільних слідчих груп можна зробити висновок про те, що принаймні один керівник спільної слідчої групи повинен бути призначений від кожної з держави-сторони спільної слідчої групи. На практиці так здебільшого і відбувається.

Певні труднощі можуть виникати в разі, коли злочини, що становлять предмет діяльності спільної слідчої групи, одночасно розслідуються в межах однієї країни різними правоохоронними структурами. Відсутність єдиної позиції між цими органами щодо стратегії розслідування може негативно позначитися на ефективності роботи ССГ. У зв'язку з цим, доцільно ще до формування спільної слідчої групи забезпечити належну координацію на національному рівні, визначивши єдиного керівника від кожної держави-учасниці.

Коли члени ССГ беруть участь у розслідуванні на території іншої держави, їм надається статус «відряджених членів спільної слідчої групи». Їх присутність істотно підсилює розслідування, оскільки вони можуть надавати підтримку колегам у країні перебування, зокрема у формі консультацій, сприяння перекладу, комунікації зі свідками, а також обміну спеціалізованими методами роботи. Це забезпечує їхню активну участь у спільних слідчих діях

Мета спільних слідчих груп. У складних і термінових транскордонних розслідуваннях ключовими чинниками є оперативність та результативність. Водночас традиційні

механізми взаємної правової допомоги не завжди здатні повною мірою задовольнити практичні потреби задіяних державних органів. Найефективнішим інструментом у протидії дедалі складнішим проявам організованої злочинності є безпосередня взаємодія та комунікація між уповноваженими органами.

Створення спільних слідчих груп надає національним органам країн-учасниць гнучкий і зручний формат співпраці, що може бути налагоджений у стислий термін. Такий формат дає змогу зацікавленим сторонам брати участь у розслідуванні на взаємовигідних засадах.

Після формування ССГ партнери отримують можливість обмінюватися інформацією та доказами безпосередньо, координувати дії в режимі реального часу та спільно проводити оперативні заходи. Крім того, учасники можуть бути присутніми під час процесуальних дій у державах-партнерах, що сприяє ефективнішому використанню фахових знань і ресурсів. Особисті контакти та довіра, які формуються під час такої співпраці, значно підвищують її продуктивність.

Основною ідеєю спільної слідчої групи є функціонування групи слідчих і прокурорів із держав-учасниць, які спільно працюють і проводять розслідування. Для відряджених членів не обов'язково бути присутніми під час розслідування, оскільки це їх право, а не обов'язок. Крім того, якщо відрядженого члена немає під час слідчих заходів, це жодним чином не впливає на обґрунтованість таких заходів або законність зібраних доказів.

Міжнародне законодавство також регламентує такі важливі питання, пов'язані з роботою спільної слідчої групи, як кримінальну та цивільну відповідальність відряджених членів. Відповідно до статті 15 Конвенції про взаємодопомогу в кримінальних справах між державами-членами Європейського Союзу від 12 липня 2000 року вони «вважаються посадовою особою держави-члена операції стосовно правопорушень, вчинених проти них або ними» [2].

Спільні слідчі групи є ефективним інструментом міжнародної співпраці у сфері кримінального правосуддя, особливо у випадках складних і термінових транскордонних розслідувань. Участь відряджених членів ССГ значно підсилює розслідування, оскільки вони надають професійну підтримку, здійснюють переклад, комунікацію зі свідками, а також обмінюються спеціалізованими методами роботи. Формат ССГ забезпечує оперативну координацію дій, прямий обмін доказами, ефективне використання ресурсів та формування

довіри між органами різних країн. Міжнародне законодавство, зокрема Конвенція ЄС, також гарантує правовий захист і визначає статус відряджених осіб, що створює належні умови для їх роботи. Таким чином, ССГ є дієвим механізмом підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518.

2. Конвенція про взаємодопомогу в кримінальних справах між державами-членами Європейського Союзу від 12 липня 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_238

3. Угода про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/984_024-16.

4. Закон України «Про ратифікацію Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах» від 01.06.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3449-17>.

5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/orgcrime.shtml.

Бреус Анастасія Юрійвна,

студентка навчально-наукового експертно-криміналістичного інституту Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Чурікова Ірина Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язу з військовою агресією російської федерації, яка розпочалася 2014 року, а згодом повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року, згідно з указом Президента № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», в Україні було